

cago *Tribune* som led i dens isolationistiske politik), og tilbagekaldelsen af de sidste rester af 30'ernes Neutralitetslovgivning i November 1941, netop som Pearl Harbor kom d. 7. december og bragte USA ind i krigen. Derpå skildres Roosevelt's bestræbelser for at forene begge hovedpartier og fagforeningsledere såvel som erhvervsledere bag mobiliseringen. Men selvom der nu og da kastes sideblik (ofte meget livlige og humoristiske) til hjemmefronten, så er bogens hovedærinde en beretning om selve krigsførelsen i Europa fra det øjeblik Roosevelt havde fået trumfet igennem, at strategien måtte blive »Europa Først«, til fortrydelse for ledende militære og nogle tidligere isolationister som efter Pearl Harbor viste deres englandshad ved at forlange USA's krig koncentreret om Stillehavet. Efter den detaljerede gennemgang af invasionen i Nordafrika (med nøgtern gennemgang af Darlan episoden) skildres fremrykningen op gennem Italien og Mussolinis forsøg på at frigøre sig fra Hitler i 43. Dernæst kommer så invasionen i Normandiet 44, fremrykningen over Rhinen (som Patton med sit histrioniske talent urinerede i) og mødet med Russerne. Alt er fortalt med stor omhu, i et bredt sprog og med indstrøede glimt af de ledende generalers personligheder (ikke mindst Patton og Montgomery). Vi får også direkte (og indirekte) at se, hvordan Churchill tænkte »politisk« i forholdet til Rusland: Italienstoget skulle føres over mod Balkan, Berlin og Prag burde snappes af angelsaxerne, etc. Som forklaring på, at den 2. front først blev åbnet i 44, anføres stort set kun at man ikke kunne være forberedt før. U-bådskrigen (som var en fare frem til udgangen af 1942) og de strategiske bombninger i Tyskland får deres omtale, med understregning af, at den amerikanske taktik med præcisionsbombning havde større virkning end den engelske terrorbombning.

Rivaliseren mellem englænderne og amerikanerne og mistroiskhed hos russerne bliver udmærket skildret, omend det ville have været interessant at få disse emner uddybet. Bogens styrke er den grundige gennemgang af selve det militære givenhedsforløb.

ERIK ARNE HANSEN

ROLF KLUGE: Norge og den 2. verdenskrig: Hjemmefrontledelsen tar form – Kretsen dannes sommeren 1941. Studier i Norsk Samtidshistorie. Oslo, Universitetsforlaget, 1970. 98 s. 12 no. kr.

Samtidshistorisk forskningsgruppe er en kreds af yngre norske historikere omkring professor Magne Skodvin, som i de seneste år har publiceret en række afhandlinger vedrørende Norge under den anden verdenskrig. Det er sket i billigbogsformat, med en brøkdel af de pengemidler og faciliteter som besættelsesprogrammerne i Danmark og Sverige har haft at råde over, og det har – hvad der ikke er det mindst prisværdige – bragt en række specialeafhandlinger ud til offentligheden, hvis skæbne ellers ville have været universiteternes arkiver.

Forskningsgruppens seneste offentliggørelse er Rolf Kluges studie i den tidlige modstands organisationshistorie. *Kretsen* var en i sin oprindelige form løst sammensat og uformel gruppe af fremtrædende nordmænd (Paal Berg, Gunnar Jahn, Eivind Berggrav og Didrik Seip m.fl.), der fandt sammen i sommeren 1941 i fælles bestræbelse på at styrke samarbejdet mellem hjemme- og udefront ved at

sende en repræsentant for modstandsbevægelsen til London. Resultatet blev at eksilregeringen, til trods for at ingen i Kretsen besad noget politisk mandat, når bortses fra Einar Gerhardsen fra Arbejderpartiet, men alene optrådte i kraft af deres personligheds autoritet, indvilligede i at optage finansråden Paul Hartmann i ministeriet. Den her etablerede kontakt med London – længe den civile modstandsbevægelses eneste – blev af afgørende betydning for Kretsens senere centrale placering i modstandsarbejdet og førte i juni 1943 til Londons godkendelse af denne og Paal Berg som leder af Civilorganisationen. Endelig i efteråret 1944 udnævntes Berg til formand for den samlede hjemmefrontledelse. Det er den spæde begyndelse til et af norsk modstandsbevægelses magtfuldeste politiske organer, som Kluge har påtaget sig at afdække gennem en detaljeret rekonstruktion, fortrinsvis baseret på beretninger, af gangen på de to møder i juni og august der gik forud for Hartmanns sendelse i september. Han understreger det improviserede i hele arrangementet, men fremhæver samtidig at det ikke var tilfældigt, at netop disse mennesker mødtes, som var forbundet af venskaber og forretningsforbindelser, og hvis kerne havde stået sammen i kampen for grundloven under Rigsrådsforhandlingerne. Det påvises at initiativet udgik fra et mindretal af et mere radikalt tilsnit, som ønskede et »krigskabinet« etableret i London af repræsentanter fra hjemmefronten, og som behøvede Paal Berg-gruppens autoritet for at fremme sagen. Men Berg og mændene omkring ham kunne ikke gå ind for en effektivisering af modstandsapparatet på bekostning af sammenholdet omkring landets konstitutionelle myndigheder, og tanken blev aldrig realiseret. Af samme grund førte møderne heller ikke umiddelbart til den aktivering af hjemmefrontledelsen, som initiativtagerne havde ønsket.

HANS KIRCHHOFF

A. S. KAN: Vnešnja politika skandinavskih stran v gody vtoroj mirovoj vojny. Moskva, Isdateľstvo »Nauka«, 1967. 456 s. 2,20 rubler.

Forfatteren til denne fremstilling af de skandinaviske landes udenrigspolitik under Den anden Verdenskrig, Aleksander Sergejevitj Kan, er født i 1925 og er videnskabelig medarbejder ved Det historiske Institut under det sovjetiske Videnskaberne Akademi. Han har i flere afhandlinger behandlet moderne skandinaviske problemer og skrev i 1964 en bog om Sveriges nyere historie. Den her anmeldte bog er den trykte (og reviderede?) udgave af hans doktordisputats.

Kan har sat sig tre opgaver, nemlig at skildre de tre skandinaviske regeringers diplomatiske virksomhed og militære politik i de forskellige faser af krigen; at påvise Sovjetunionens politik i Skandinavien (»en politik karakteriseret ved iagttagelse af Sveriges, Norges og Danmarks uafhængighed og neutralitet, ved hjælp til danskerne og nordmændene ved deres befrielse fra det nazistiske aag og til svenskerne ved bevarelsen af deres neutralitet«, s. 5); og at gendrive reaktionære historiske synspunkter paa de internationale relationer i Nordeuropa.

Blandt sit kildemateriale nævner Kan materiale fra Sovjetunionens udenrigspolitiske arkiv (s. 6), hvilket lyder spændende. Men det er desværre meget begrænset, hvad han har faaet adgang til, nemlig udelukkende materiale af extern proveniens som eksempelvis de noter og memoranda, som Døssing afleverede i